

Roosid on ka kasulikud tarbetaimed

Damaskuse roos 'Rose à Parfum de Bulgarie'.

Roosidelt saab hinnalist lõhnaõli, moosi ja maiustusi. Mida veel, seda tutvustatakse Tallinna Botaanikaia roospäevaldel 21.–22. juulil.

Esimesed roosid inimese elus olid kibuvitsad, kellelt saadi esialgu vaid toidulisa ja turgutust rasketel aegadel.

Eluolu paranedes hakkas inimene hoomama enda ümber looduse ilu ja võlu ning leidis ka kibuvitsast midagi hingele. Vanadele eestlastele oli kibuvits maagilise jõuga püha taim.

Millal kibuvitsast sai meie elukeskkonda kaunistav roos, pole teada, kuid aegade jooksul tekkisid tädisõielised mutatsioonid, ka õppis inimene neid ise valima, aretama ja paljundama.

Õitest õpiti saama roosiõli ja -vett kui väga hinnalisi lõhnaallikaid kosmeetikatööstusele. Kulub ju 1 g roosiõli saamiseks 3–4 kg roosiõielehti!

Ühe versiooni kohaselt olevat roosiõli tootmise algataja olnud

Buhhaara arst ja teadlane Avicenna. Ka roosivee avastanud vanad pärslased.

Nii roosiõli kui -vesi on noorendava toimega, peletavad väsimust, alandavad pingeid ja tõstavad meeleolu.

Kibuvitsade, aga ka rooside viljadest (tõrsikutest) ja õielehtedest valmistati moosi, maiustusi, teesegusid, ehteid.

Tõrsikutest olevat tehtud ka palvehelmeid (siit nimetus 'roosikrants, roospärg'). Roosiõisi kasutati rahvameditsiinis, näiteks valmistati roosiõiepadjakesi peavalu leevendamiseks.

Tõrsikuid, mis on ka kena vitamiinipomm, kasutati ravimite valmistamiseks. Need sisaldavad rikkalikult C-vitamiini, lisaks veel P-, B₁-, B₂- ja K-vitamiini, seemnetes on E-vitamiini.

Mineraalainetest on tõrsikuis kaaliumi, magneesiumi, mangaani, fosforit, kaltsiumi ja rauda.

Tõrsikutest valmistatud siirup ja tee korrastab seedimist, ergutab ainevahetust, aitab kehvreruse korral, normaliseerib kolesteroolitaset.

Tõrsikute saamiseks on aretatud mitmeid sorte, kes on kaunid nii oma rohkete õite kui ka sügisel säravate tõrsikukobarate poolest.

Tallinna Botaanikaia rosaariumis kasvab 667 sorti roose 33 sordirühmast.

Esindatud on ajaloolised roosid, kelle seas näeb põnevaid sammalroose, kloostriaedade üht tähtsamat – punaseõielist apteekiroosi ja paljusid teisi huvitavaid sorte.

Väänroosid ja pargiroosid ümbritsevad peenraroose: kauniõielisi teehübriide, rohkete õitega flori- ja polüantroose, pisikesi miniatuurroose.

Siin kasvavad ka Eesti aretajate sordid. Samas võib tutvuda paljude kibuvitsaliikidega, keda on rosaariumiga külgnevas kibuvitsakollektsioonis 63 nimetust.

Mida kõike roosidest saab, sellest räägime eeloleval nädalavahtusel Tallinna Botaanikaia roospäevaldel. Ekskursioonid on kell 11, 13.30 ja 15.

ELSE LIVENTAAL

roospäevade kuraator,

Tallinna Botaanikaia vanemaednik

TEADE

REPRO

Nädal päevaliiliatega

Aiasõbra aiandis Tüki külas Tartumaal on 23.–29. juulini aed-päevaliiliatele pühendatud teemanädal, kus saab nende kohta hulgaliselt praktilist teavet.

Oma kogemusi ja teadmisi vahendavad Räpina aianduskooli õpetaja Reet Palusalu ja projekti "Aed-päevaliilia – kaasaegse maakodu vapiilil" algataja ning juht, aednik Lembit Kaarna.

Uudisena pakutakse päevaliiliatest valmistatud suupisteid, millele annab erilise meki hobigurmaan Reelika Rätsep.

Läti liiliaguru Guntis Grants räägib liiliate ja päevaliiliate aretamise trendidest.

Kolm aastat tagasi rajatud Aiasõbra päevaliiliate kollektsioon on jõudnud parimasse kasvuikka ning nautida saab rohkem kui 200 sordi õitsemist.